

Hungarológiai Értesítő

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1990–1993. XII. évfolyam 3–4. szám

Felelős szerkesztő: Jankovics József

Hungarológiai Értesítő
A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság folyóirata
1990–1993. XII. évfolyam 3–4. szám

Szerkesztőbizottság

Ilia Mihály
Kósa László
Szépe György

Felelős szerkesztő: Jankovics József

A szerkesztésben részt vesznek:

Kozocsa Sándor, Nyerges Judit

Szerkesztőség: Budapest I., Országház u. 30. I/41. H-1014
Telefon: 155-9930, 175-9011/126-os mellék
Postacím: Budapest, Pf. 34. H-1250

Az ismertetésre szánt kiadványokat szerkesztőségünk címén
Jankovics József nevére kérjük megküldeni.

Megjelent
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
és az
Illyés Közalapítvány
támogatásával.

TARTALOM

Könyvismertetések

Magyar irodalomtörténet 1988	5
Magyar nyelvészet 1988	167
Magyar néprajz 1988	195

A hungarológia hírei

A Társaság szervezeti élete

A Nemzetközi Magyar Filológiai Társaság vezetőségi ülése	241
--	-----

Nekrológ

Erkki Itkonen (1913–1992)	243
---------------------------------	-----

Tudományos ülések, konferenciák

Extázis–álom–látomás	246
----------------------------	-----

Névmutató	249
-----------------	-----

főlként tagjai tiltott könyvek után szaglászva riogatták a kereskedőket Pest-szerte. Ezek hatására (is) hagyta el a várost a Kazinczyval levelezésben álló, Kisfaludyt, Wesselényit, Széchenyit kiadó Wigand Ottó. A könyvkereskedelmi, nyomdászattörténeti, kiadói adatok mellett gazdag irodalmi, kultúrtörténeti, de város- és építészettörténeti sétára is invitálja Gazda István a tisztelt olvasót.

A mutatók, a gazdag irodalom, a jegyzetek további olvasásra ösztönözhetnek, az illusztrációk, fotók dokumentumai pedig segítenek, hogy „látva lássunk”, bepillantsunk e történelmi körbe.

Baricz Zsolt

Gregorius Gyöngyösi: Vitae Fratrum Eremitarum Ordinis Sancti Pauli primi eremitae. Ed. Franciscus L. Hervay. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988. 252 l. (Bibliotheca Scriptorum Medii Recentisque Aevorum. Series nova. Tomus XI.)

Thuróczy János *Chronica Hungarorum*a példáját követve (?) Gyöngyösi Gergely munkája is először magyar fordításban jelent meg, s csak ezután készült el a kritikai szöveget közlő kötet. Ebben az esetben ez ugyan nem okoz nagyobb gondot, hiszen a fordítás arról a Budapesti Egyetemi Könyvtárban lévő másolatról készült, amely a kritikai kiadás alapja is lett. Általánosságban azonban nem igazán üdvözlendő a jelenség.

Az előszó, amelyben Hervay Ferenc a pálos rend XVI. századig tartó történetének tömör vázlatát, Gyöngyösi életrajzát, műveinek ismertetését és a kritikai kiadás során alkalmazott szövegfilológiai elveket foglalta össze, ezúttal – a sorozat többi kötetétől eltérően – nem latinul, hanem németül jelent meg. Helyesen. Valljuk meg, a latin előszót íróján kívül alig olvassa el valaki, s nemzetközileg is használhatóbb a könyv, ha kísérőszövegei világnyelven íródtak.

Gyöngyösi Gergely (1472–1545) a pálos rendbe Szombathelyi Tamás priorsága idején lépett, Lórántházi István priornak pedig már titkára volt. 1512-től 1519-ig Rómában élt, tökéletesítette tudását, megírta műveinek egy részét (*Epitoma, Directorium*). Hazatérte után 1520–1522-ig rendfőnök volt, s ekkor gyűjtötte össze fő műve, a *Vitae Fratrum* forrásanyagát. Munkássága az eddig említettéknél persze jóval gazdagabb, hiszen rendi jegyzéket (*Inventarium*) és jogi munkákat is írt.

Irodalomtörténeti értéke elsősorban a most kritikai kiadásban megjelent életrajzgyűjteményének, illetve rendtörténetének van. Elemzői (Horváth János, Tarnai Andor, V. Kovács Sándor, Sarbak Gábor) kiemelik, hogy Gyöngyösi szemléletében eltér a középkori hagyománytól, maga a választott műfaj, de főként annak megvalósítása – s ezen belül is Szombathelyi Tamás portréja – határozottan humanista vonásokat mutat. Gyöngyösi humanista műveltséggel, felkészültséggel figyelte rendjét, ugyanakkor belülről, közéjük tartozóan.

A mostani kritikai kiadás többet ad egy XVI. századi szerző megítélhetőségénél és megítélésénél. A hazai és az európai művelődéstörténet fontos fejezetének fő forrása, az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend első háromszáz évének története.

A kritikai apparátus példás megírása, az előforduló személyek azonosításai, a mutatók pontossága pedig fontos segédeszköz a további kutatómunkában.

Monok István

György Lajos: Az anekdota. A magyar regény előzményei.

Tanulmányok. Válogatta, bevezető tanulmánnyal és jegyzetekkel ellátta Kovács Ferenc. Kriterion Könyvkiadó, București, 1988. 426 l.

A kötet az 1910-es évektől alkotó jeles erdélyi magyar irodalomtörténész, György Lajos (1890–1950) főbb munkáit és néhány tanulmányát tartalmazza. Az anekdota (1935), A magyar anekdota története és egyetemes kapcsolatai (1934), A magyar regény előzményei (1941), A francia hellenizmus hullámai az erdélyi magyar szellemi életben (1930), Dr. Gyalui Farkas (1935), Dr. Bitay Árpád életrajzi adatai és tudományos munkássága (1938), Az Erdélyi Múzeum története 1874–1937 (1939), Nagyenyedi Demokritus (1943), A magyar és orosz irodalom kapcsolatai (1946, részlet). A közzétételből kimaradt adatanyag-részletek pótlására a kötet gondozója, Kovács Ferenc a jegyzetek közé tájékoztató utalásokat iktatott be. Ezért is különös jelentősége van a függeléként közölt részeknek: A kiadásról, Jegyzetek a bevezető tanulmányhoz, Jegyzetek György Lajos tanulmányaihoz, György Lajos önállóan vagy különnyomatban megjelent munkái, Névmutató.

A bevezető tanulmány címe: *György Lajos, az irodalomtudós*. Főbb fejezetei: Megközelítés (mozzanatok pályaképéből), Lehetséges irodalomtörténetírás? (az erdélyi magyar irodalomtörténetírás a két világháború között), Anekdotatörténet (az anekdotáról írt könyvnek méltatása), A nagy monográfiák után (Nagyenyedi Demokritusáról és Valkai Andrásról írt tanulmányának értékelése), A könyvtár és a katedra vonzásában (könyvtárgyarapító és egyetemi oktatói tevékenysége).

Kovács Ferencnek ez a bevezető tanulmánya az egyik legjobb és egyben legújabb összegező György Lajos munkásságának. Érdeme az is, hogy tág összefüggésrendben, az erdélyi és egyáltalán a magyar irodalomtörténeti kutatások 'dinamikus kontextusában' mutatja be és értékeli egy még sokunk emlékezetében élő irodalomtörténész pályáját. Mind a bevezető tanulmány, mind pedig az új kiadásra került tanulmányok megérdemlik a szakterület múltja iránt érdeklődők figyelmét. És mind ez jó lehetőség arra, hogy György Lajos tudományos kutatómunkájának időt álló értékeire ráirányíthassa a figyelmet, hogy aztán majd egy irodalomelméleti szakember elmélettörténeti szempontból is méltathassa az egykori pozitivistá irodalomtörténész tárgyátörténeti elemző és összehasonlító módszerét.

Szabó Zoltán